

MOOIWERK MOOIWAD

PROGRAMMA NAAR EEN RIJKE WADDENZEE

#	Deelstrategie	Project / Initiatief	Opdrachtgever	Streefbeeld
---	---------------	----------------------	---------------	-------------

Ministerie van Economische Zaken	Ministerie van Infrastructuur & Milieu en Rijkswaterstaat	Waddeningprovincies	Coöperatie Wadden Natuurlijk	Vrije ruimte	Voedselweb in evenwicht	Een gezond watersysteem	De Waddenzee als veilige plek	De Waddenzee als onmisbare schakel voor vogels en vissen	Ondernemen met Werelderfgoedklasse	Kaerichtlijn Water	Natura 2000
----------------------------------	---	---------------------	------------------------------	--------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------------	--	------------------------------------	--------------------	-------------

I. VERDUURZAMING VISSERIJ & NATUURHERSTEL

Strategie coördinator: Ronald Lanters

1	1.a. Uitvoering van de gemaakte afspraken transitie	Transitie garnalenvisserij (VisWad)									
2		Uitvoering mosselconvenant en stimuleren innovaties									
3		Ontwikkelen meerjarig beleidskader Japanse oesters									
4		Uitvoering meerjarenspraken handkokkevisserij									
5	1.b. Inzetten op regionale Waddenvisserij van Werelderfgoedklasse	WaddenLab pilots duurzame Waddenvisserij Werelderfgoedklasse									

2. COMPLEMENTEREN VOEDSELWEB: BIOBOUWERS EN VISSSEN

Strategie coördinator: Michiel Firtet

6	2.a. realisatie projecten (pilots)	Realisatie van Meerjarensprogramma zee gras									
7		Realisatie pilot(s) herintroduce platte oester									
8		Realisatie van monitoring- en educatiefuik (Oostwad, Lauwersoog)									
9		Scheepswrakken in Waddenzee combineren met natuurontwikkeling									
10	2.b. Aanjagen	Naar een trilateraal programma Swimway 2018-2025									
11		Kennis beter beschikbaar maken over Voedselweb Waddenzee									
12		Biobouwers in beeld; Top-10 kanselijst sublitotaal									
13		Zoektocht handelingsperspectief "Wadbodem vrij van pierenwinning"									
14		Handelingskader voor artificiële bodemstructuren									
15		Quick scan; kansen voor zichtbaar maken onderwater natuur									
16	2.c. Kennisontwikkeling	Agenderen; SIBES sublitotaal survey 2018 (trilateraal)									
17		Welke rol hebben toppredatoren op het voedselweb?									
18		Inventarisatie beleidsopgaven Voedselweb									
19		Paper over milieuvriendelijke stoffen (herbiciden, medicijnen e.d.) en toxische stoffen via 'geïmporteerde dieren'. Bewustwording vergroten									
20		Symposium in samenwerking met Waddenacademie over agenda compleet voedselweb 2018-2025 met wetenschappers, gebruikers en praktijkmensen									
21		Agenderen om te komen tot een "leerstoel onderwaterprofessor"									

3. VOGELS: FLYWAY & VERBETEREN BROEDSUCCES

Strategie coördinator: Manon Tenij

22	3.a. Het Wadden Sea Flyway Initiative	Het uitvoeren van flywaymonitoring 2017									
23		Verbinden flywaytellingen en flywayonderzoek									
24		Dragaviak voor de Flyway in de regio (follow-up flywayvisie)									
25		Duurzame financiering flywaymonitoring en -beheer (donorstrategie)									
26	3.b. Verbeteren broedsucces vogels	Aanjagen actieplan broedvogels Waddenzee (inclusief kansen voor hoogwatervluchtplaatsen)									

4. VERZACHTEN RANDEN VASTE WAL & NATTE WAD

Strategie coördinator: Wim Schoorlemmer

27	4.a. Verkenning pilots verzachting harde dijken	Ondersteuning POV Waddenzeedijken									
28		Trekkerschap POV Vaargeulmanagement									
29		Vispasseerbaarheid kust, de werking van de verschillende passerinrichtingen en de implementatie									
30	4.b. Iconen van natuurherstel en integrale gebiedsontwikkeling	Verkenning duurzame kansen voor de Kop van Noord-Holland									
31		Follow-up Holwerd aan Zee na besluit wel/geen MIRT-verkenning									
32		Verkenning duurzame kansen verbinden Lauwersmeer-Waddenzee									
33		Verkenning en uitwerking Natuurambitie Afsluitdijk									
34	4.c. Verbetering van de huidige en ontwikkeling van nieuwe kwelders	Integraal inrichtings- en beheerplan dynamische waddenkustkwelders									
35	4.d. Zilte vitaliteit achter de zeedijk	Strategie zilte zone rond de dijk: Kansenskaart 2.0									

5. SEDIMENTHUISSHOUDING VOOR VEILIGHEID & BIODIVERSITEIT

Strategie coördinator: Ernst Lofvers

36	5.a. Meegroeiën met de zee (building with nature)	In samenwerking met RWS en Waddenacademie opzetten van een kennisprogramma									
37		Windwerk (Terschelling)									
38		Kansenskaart dynamisch kustbeheer									
39		Eventueel vervolg (pilotproject/veldwerk) verkenning rijke onderwaterbestoringen									
40		Afhankelijk van uitkomsten OPP Holwerd-Ameland: advisering en mogelijke pilot voor anders omgaan met vaargeulen en -onderhoud									
41	5.b. Vertroebeling aanpakken waar nodig	Partnership tweede tranche KRW silbhuishouding									
42		Ontwikkelen lokale kaarten zand en slib									

6. VERDUURZAMING SCHEEPVAART, HAVENS & VAARGEULBEHEER

Strategie coördinator: Lianne Huzen

43	6.a. Naar duurzame Waddenzeehavens	Aanjagen verduurzaming Waddenzeehavens en trilaterale samenwerking havens									
44		Begeleiden en ondersteunen ontwikkeling code of conduct (wind)jengiesector									
45		Uitvoeren / faciliteren enkele acties Actieplan plasticvrij Werelderfgoed Waddenzee									
46		Verduurzamingskansen Jachthavens									
47		Twee concrete projectuitwerkingen jachthavens waaronder Noordpolderzijl									
48	6.b. Geulmanagement	Verkenning alternatieve vaarroutes									
49	6.c. Slimmer met slib	Uitdragen leren door doen ervaringen met slib in de Eems-Dollard door opschaling en uitrol naar Waddengebied									
50	6.d. Verkennen (on)mogelijkheden anders varen	Uitvoeren verkenning duurzame bereikbaarheid Waddeneilanden									
51		Agenderen en faciliteren uitkomsten verkenning "anders varen"									

7. EEMS-DOLLARD ESTUARIUM

Strategie coördinator: Michiel Firtet

52	7.a. integrale benadering economie en ecologie	Programmamanagement E&E, in samenwerking met provincie Groningen									
53		Ondersteuning realisatie ED2050, spoor Verbetering Hydro morfologie									
54	7.b. zoeken naar de systemsprong	Verdere uitbouw Duits-Nederlandse samenwerking									
55		Verkenning systeemverandering bereikbaarheid, samenwerking Technasium Leek (en andere scholen)									
56		Trots op gebied en ontwikkelkansen actief uitdragen naar netwerk Waddenzee en algemeen publiek									
57		Professionele analyse 'grenzen aan groei'									

8. DUURZAAM WADDENTOERISME WERELDERFGOED

Strategie coördinator: Peter Ros

58	8.a. Ontwikkeling van strategie en bundeling van kracht	Verder uitbouwen Team Werelderfgoed.									
59		Realisatie gezamenlijk streefbeeld (publiek, privaat en NGO's)									
60	8.b. Identiteit als basis voor duurzaam Waddentoerisme	Marketingplan Waddenzee uitvoeren in overleg met ondernemers en marketingorganisaties									
61	8.c. Marketing en Product-Markt-Partner combinaties	Samenwerking van onderop: roadshows en toolboxes Werelderfgoed									
62	8.d. Faciliteer ondernemers en overheden	Boegbeeld voor duurzaam Waddentoerisme Gerard Kremer									
63		Ontwikkelen ondernemersnetwerk Wadden, inclusief digitale ontsluiting									
64		Faciliteren van Sense of Place Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018									
65		Organiseren en stimuleren van Dag van het Wad (op 26 juni 2017)									
66		Ontwikkelen van een programma Dark Sky Park									
67		Consumentenonderzoek: Wat zijn de wensen van doelgroepen?									
68	8.e. Actieplan vaarrecreatie	Uitvoering geven aan Actieplan Vaarrecreatie (programmamanagement), inclusief verduurzaming jachthavens									
69		Ondersteunen Werelderfgoedcentra's bij het ontwikkelen van een structureel samenwerkingsverband voor differentiatie en verbetering van het aanbod									
70		Uitdragen Werelderfgoed Waddenzee in het gebied voor natuurorganisaties, overheden en gebruikers (herkenbaarheid publiek, gebruikers en bewoners)									
71	8.f. Trilateraal verbonden	Ondersteunen trilaterale samenwerking en kansen voor sustainable tourism (foundation) Prowad									

9. EFFECTEN VAN EXTERNE INVLOEDEN

Strategie coördinator: Hein Sas

72	Bewustwording	Top-5 externe invloeden Waddenzee: Tafelbijkomensten met experts									
73	Kennisontwikkeling	Trendanalyse - PRW vertaalt QSR naar Nederlandse Waddenzee									

10. OVERIG

Strategie coördinator: Hendrikus Venema

74	Beheerraad	Secretariaat Beheerraad (secretaris en ondersteuning)									
75	Samenwerkingsagenda Beheer Waddenzee	Secretariaat Opdrachtgevers Collectief Beheer Waddenzee (secretaris en ondersteuning)									
76	Kennissagenda	Overzicht van kennisbehoefes (leemtes) per strategie om te komen tot een kennismontage (focus/belangrijkste onderzoeksvragen) in samenwerking met Waddenacademie									
77	Waddenfonds	Ondersteuning programmering en advisering projecten voor het Waddenfonds									
78	WaddenLab (InnovationLab)	Samen met Van Hall Larenstein zetten we een WaddenLab op voor Waddengerelateerde vraagstukken									

DE WADDENZEE IS EEN MAGISCHE PLEK. EEN PLEK WAAR HEMEL EN AARDE HET TONEEL DELEN

Stel je eens voor. Een Rijke Waddenzee in 2030 waar hemel en aarde het toneel delen. Door de oogharen heen zien we een zee vol rijkdommen met schoon water en uitgestrekte schelpdierbanken. Vissen, vogels en zoogdieren zijn er in overvloed en vinden er rust en voedsel. Met pronkjuwelen als zeehonden, zeearenden en haaien. En de visserij draagt bij aan de beleving van Werelderfgoed Waddenzee. Dat is in het kort het streefbeeld.

Het Programma naar een Rijke Waddenzee gaat in 2017 weer vol aan de slag met het werken aan een Rijke(re) Waddenzee. Dat doen we door partijen te verbinden, beleid in uitvoering te brengen, innovaties aan te jagen en meer draagvlak te creëren voor natuur en duurzaam (economisch) medegebruik.

Dat doen we niet alleen. We werken samen met bewoners, gebruikers, ondernemers, natuurorganisaties, overheden en kennisinstellingen aan een Rijke Waddenzee. Ons werk is gebaseerd op 9 strategieën. Alle strategieën staan in deze uitvoeringsagenda en zijn uitgewerkt naar 73 onderliggende projecten of initiatieven. En dan hebben we het nog niet eens over onze inzet voor een betere organisatie van het beheer in het Waddengebied. Voor PRW is 2017 dus een jaar met een stevige maar gezonde ambitie.

Zo komt de realisatie van het streefbeeld van een Rijke Waddenzee voor mens en natuur in 2030 steeds dichterbij. In de afgelopen jaren hebben we al flink wat gerealiseerd. En in 2017 gaan we weer belangrijke stappen zetten op weg naar een Rijke Waddenzee.

www.rijkwaddenzee.nl

PROGRAMMA NAAR EEN RIJKE WADDENZEE

UITVOERINGSAGENDA 2017

MOOIWERK MOOIWAD